

трактуванні цих видатних мислителів. Адже саме вони, а не марксистські штучні конструкції, лежать у основі сучасної економічної науки. А штучно створений та дбайливо збережений у підручниках хаос категорій незмінно буде викликати панування мізології (ненависті до науки).

ЛІТЕРАТУРА

1. Маршалл А. Принципы экономической науки / А. Маршалл ; [пер. с англ.]. – М. : Прогресс, 1993. – Т.1 – 415 с.
2. Смит А. Исследования о природе и причинах богатства народов. / А. Смит ; [пер. с англ. В. С. Афанасьева]. – М. : Эксмо, 2009. – 960 с.
3. Smith A. An Inquiry into the Nature and Causes of the Wealth of Nations: Book I [Electronic source]. – Access link: http://en.wikisource.org/wiki/The_Wealth_of_Nations/Book_I/Chapter_4
4. Заинчковский Б. Границы применения способности суждения в постсоветской традиции экономических исследований / Б. Б. Заинчковский // Наукові записки Міжнародного гуманітарного університету : [збірник]. – Одеса : Міжнар. гуманітар. ун-т, 2012. – Вип. 16. – С. 179–187.
5. Заинчковський Б. Межі наукового розуміння природи економічних інновацій у зв'язку з трактуванням поняття основний капітал / Б. Б. Заинчковський // Економічні інновації. – Випуск 41 : Сучасний регуляторний інструментарій в економічних та соціальних системах : [збірник]. – Одеса : Інститут проблем ринку та економіко-екологічних досліджень НАН України, 2010. – С. 103–114.

*А. В. Кобилянська,
викладач кафедри менеджменту,
Міжнародний гуманітарний університет*

ПРОБЛЕМАТИКА ВИЗНАЧЕННЯ «ЕКОНОМІЧНОГО ЦЕНТРА» СВІТОВОГО ГОСПОДАРСТВА

Стратифікація сучасного світового господарства на країни, що характеризуються більш істотними темпами економічного зростання, стабільністю економічного поступу, розвитком технічної складової національної економіки, більш розгалуженою мережею господарських зв'язків з іншими країнами світу, участю в міжнародних організаціях різного рівня, та інші країни актуалізує проблему визначення зовнішньоекономічної стратегії держав з різним рівнем розвитку. Часто в літературі вживають термін економічний центр та економічна периферія, а зв'язки між ними розглядають в контексті того, що периферія є або постачальником сировини та робочої сили, інших факторів виробництва для економічних центрів, або споживчими ринками для них.

Таким чином, економісти часто наголошують на тому, що економічні центри часто зацікавлені в певній фіксації зазначеного стану речей, поглибленні диспропорції в рівнях економічного розвитку між ними.

На противагу ним прихильники концепції глобалізації стверджують, що така консервація неможлива принаймні в силу того, що наразі, наприклад, фізичні кордони втрачають свою обмежувальну функцію в управлінні перетоком факторів виробництва та готових товарів між країнами світу. Частково це пов'язано з все більшою інформатизацією усіх сторін життя, частково – з все більшою уніфікацією правил і процедур, що регулюють економічні відносини всередині країн, або навіть повним усуненням бар'єрів для здійснення зовнішньоекономічних операцій. Останнє, передусім, викликано прагненням окремих країн до полегшення умов здійснення ЗЕД. За таких умов економічні агенти вільні реалізовувати свій господарський інтерес в тих країнах, де максимізується економічна вигода від їх

діяльності. В свою чергу відповідні контрагенти теж зацікавлені в пошуку таких учасників міжнародного ринку, співпраця з якими була б виправданою.

Іншими словами навіть за відсутності кооперації на міждержавному рівні на сучасному етапі розвитку світового господарства та суспільства, міжнародне співробітництво відбувається на рівні окремих індивідів або компанії, або їх комбінації. Втім варто наголосити, що в результаті такого взаємовигідного співробітництва природно відбувається обмін, як мінімум, знанням та практикою здійснення певного виду діяльності, або іншими нематеріальними активами, наприклад: залучення до нового кола спілкування, вихід на нові ринки та знайомство з іншими учасниками світового господарства. Звісно масштаби такого обміну знову ж таки можуть різнитися в силу того, в якій сфері і якою мірою замовник готовий та мотивований здійснювати таку кооперацію.

Роблячи такий висновок логічно припустити декілька положень.

По-перше, вдається що наразі економічний центр, який є суб'єктом економічної сили, – це не просто країна, як було прийнято думати раніше, а окремі економічні агенти різного виду та рівня організованості. Іншими словами, можна припустити, що економічна влада перерозподіляється між учасниками міжнародного обміну одночасно горизонтально між економічними агентами та вертикально, тобто ієрархічно перерозподіляється згори вниз – з рівня держави або об'єднання держав до рівня економічного агента-підприємця або фізичної особи виконавця тієї чи іншої операції.

Подеколи можна стверджувати про те, що першоджерелом влади виступає саме економічний агент-підприємець або фізична особа і тоді влада перерозподіляється в протилежному напрямку – знизу догори. Тобто такий економічний агент наділяє владою підприємство, місцеве або регіональне утворення, країну і на рівні країни або особисто впливає на інших учасників світової економіки, що ієрархічно розташовані на рівень вище.

Варто зауважити, що в окреслених випадках можна припустити, що природа такої влади різниться в залежності від окремого джерела влади, що розглядається, втім це не заперечує можливості взаємного підсилення цих різних видів «влад».

По-друге, якщо ми стверджуємо, що перерозподіл влади має місце як всередині країни, так і між окремими учасниками світового господарства, то влада має розглядатися як динамічний феномен, за алегорією з фізичною теорією як хвиля певного виду, що продукується певним центром та змінює географію свого перебування, втрачаючи свою силу за умови настання одних факторів або, навпаки, укріплюючись в силу інших.

Під такими факторами ми маємо на увазі дію тих, фізичних, регулятивних або суто економічних обмежень, про які згадувалось раніше. Однак, варто виділити і інші фактори, які безпосередньо не пов'язані окресленою групою, а є певним синтезом, їх продуктом. Так, скоріш за все, все світове господарство може розглядатися як мережа взаємопов'язаних економічних центрів. В цій мережі економічний центр є очагом збурення. Спродукована ним економічна хвиля затухає по мірі зсуву від центру. Проте «зіштовхуючись» з силою, що спродукована іншим центром, вона може набути нових якісних характеристик, і, таким чином, буде створений новий економічний центр на перетині взаємодії цих сил. Тобто в сучасних умовах цілком вірогідним і природним виглядає наслідування економічної влади окреми-

ми учасниками ринку. Іншими словами динамічна природа економічної сили або влади надає певної динаміки економічній карті світового господарства, що в свою чергу підсилює невизначеність здійснення господарської діяльності, втім і відкриває нові можливості для учасників міжнародної економіки.

Викладені розмірковування окреслюють коло питань, що мають бути вирішені в майбутніх дослідженнях. Ці питання передусім стосуються наступного:

1. Що наразі є економічним центром, економічною владою, які фактори визначають силу економічного центру?

2. Які фактори впливають на розвиток економічної сили та на її динаміку?

3. Що визначає спрямування економічної сили до певних агентів та що впливає на рівень наслідування економічної влади окремими з них?

4. Які механізми наразі використовуються економічними агентами для того, щоб зберегти економічну владу, і чи є взагалі ця стратегія ефективною та поширеною, адже можливо, що обмін економічною владою може призводити навпаки до підвищення економічної сили її власників?

5. Яку стратегію поведінки мають обрати та обирають периферійні агенти світового господарства для ефективною участі в міжнародних економічних зв'язках?

Зазначені питання може становити предмет наступних досліджень в цій сфері. Проте аналіз цих питань є взаємопов'язаним: результати досліджень деяких з них мають бути використані при вирішенні наукових завдань інших. Іншими словами, поточне дослідження окреслює проблематику функціонування сучасного світового господарства та визначення ролі та суті економічного центру та економічної периферії в ньому.

*И. Н. Коваленко,
старший преподаватель*

*Н. П. Коваленко,
доктор физико-математических наук, профессор,
заслуженный деятель науки и техники Украины,
заведующий кафедрой менеджмента,
Международный гуманитарный университет*

СИСТЕМНЫЙ АНАЛИЗ ПЕРЕСТРОЙКИ 1985-1991 ГГ. С ТОЧКИ ЗРЕНИЯ МЕНЕДЖМЕНТА

Перестройка 1985–1991 гг. в СССР привела к неожиданным и драматическим последствиям [1; 2]. Затеявая и осуществляя перестройку, её «прораб» и основной агент перемен – либеральная интеллигенция – как бы утратила здравый смысл и не смогла ни последовательно проанализировать ситуацию, ни сформулировать чёткую цель, ни выработать программу действий – как требуют стандартные принципы стратегического менеджмента.

В настоящей работе приводятся результаты системного анализа процесса перестройки как управленческой проблемы. Показывается, что результат перестройки может быть объяснён – в рамках цивилизационного подхода – рядом факторов, которые идентифицированы с привлечением методов стратегического менеджмента, маркетинга, социальной и глубинной психологии и антропологии.